

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 10Co/74/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8315212063
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 05. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Marek Kohút
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2020:8315212063.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Mareka Kohúta a sudcov JUDr. Jozefa Angeloviča a JUDr. Anny Ilčinovej, v právnej veci žalobkyne: C. G., X.. XX.X.XXXX, V. L. N. XXX, XXX XX N., zast. JUDr. Ing. Zuzanou Lodovou Amrichovou, advokátkou, so sídlom Námestie slobody 25, 066 01 Humenné, IČO: 42341396, proti žalovaným: 1./ WEMOVE INVESTMENT, a.s., so sídlom Vojtecha Tvrdeho 793/21, 010 01 Žilina, IČO: 36 434 361, 2./ RSQ 1, s.r.o., so sídlom J. Chalupku 8, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 48 319 643, obaja zast. Advokátska kancelária Patajová Pataj s.r.o., so sídlom J. Chalupku 8, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 36 867 519, o určenie neplatnosti zmluvy o poskytnutí úveru, zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, zmluvy o poskytnutí úveru „P.“, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Humenné č.k. 21C/527/2015-269 zo dňa 15.3.2019, takto jednohlasne

rozhodol:

Potvrďuje rozsudok súdu prvej inštancie.

Žalovaní v 1/ a 2/ rade majú proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Humenné (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) žalobu zamietol a žalovaným v 1/ a 2/ rade nepriznal nárok na náhradu trov konania voči žalobkyni.

2. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa sa žalobou podanou na tunajšom súde dňa 12.10.2015 domáhala aby súd určil, že Zmluva o poskytnutí úveru „V. K.“ č. N. XXXXX-XX zo dňa 22.7.2004, Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. B. XXXXX-XX, Zmluva o poskytnutí úveru „Q. K.“ č. N. XXXXX-XX zo dňa 13.5.2005, Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. B.. XXXXX-XX, Zmluva o poskytnutí úveru „P.“ č. N. XXXXX-XX zo dňa 26.3.2007 a Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. B. XXXXX-XX uzavretá medzi žalobkyňou ako dlžníkom a pôvodne žalovaným v 3/ rade ako pôvodným veriteľom je neplatná.

3. Pôvodne žalovanými v tomto konaní boli žalovaný v 1/ rade - G. O. R..K..S.., v 2/ rade W. A., R..K..S. a v 3/ rade Y. Ú. L., C..R... Súd uznesením sp. zn. 21C/527/2015 zo dňa 19.9.2016 pripustil, aby do konania na strane žalovaného v 4/ rade vstúpila spoločnosť G. K., R..K..S.. Uznesením zo dňa 28.4.2017 súd vyslovil, že pokračuje v konaní na strane žalovaného v 1/ rade so spoločnosťou V., R..K..S., z dôvodu zániku spoločnosti G. O., R..K..S., a zlúčením.

4. Z dôvodu čiastočného späťvzatia žaloby súd uznesením sp. zn. 21C/527/2015 zo dňa 4.1.2018 zastavil konanie voči žalovaným v 1/ a 3/ rade a nepriznal im nárok na náhradu trov konania proti žalobkyni. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 6.3.2018.

5. Uznesením sp. zn. 21C/527/2015 zo dňa 17.8.2018 súd vyslovil, že pokračuje na strane žalovaného v 2/ rade so spoločnosťou K. X, R..K..S. ako právnym nástupcom spoločnosti G. K., R..K..S..

6. Na pojednávaní súdu dňa 17.8.2018 žalobkyňa uviedla, že po smrti manžela v roku 2003 bola v zlom psychickom a fyzickom stave. Mala v zlom stave strechu, chcela ju dať do poriadku, chodili jej ponuky od veriteľov preto vzala úvery. Nebola schopná splácať úver, preto vzala druhý úver, dostala sa do kolotoča. V čase, kedy brala úvery mala príjem, v súčasnosti má príjem iba okolo 300,- eur zo starobného a vdovského dôchodku. Brala si pôžičky aj od iných spoločností, vybíjala „klin klinom“. Niektoré spláca doteraz po 5,- eur mesačne. Spoločnosti sa jej nepýtali, či má z čoho splácať úvery.

7. Zástupca žalovaných na pojednávaní poukázal na skutočnosť, že v prvom rade žalobkyňa udáva ako dôvod neplatnosti úverových zmlúv neprimerane vysoké úroky. Uvádza, že navýšenie nominálnej hodnoty poskytnutých úverov je 33 % zatiaľ čo priemerná úroková sadzba dosahuje 5 až 7 % tak ako to deklaruje národná banka v danom období. Tu chce uviesť, že 33 %-né navýšenie predstavuje navýšenie za celé obdobie trvania úverového vzťahu to znamená za 5 rokov, a to v prípade ak by žalobkyňa riadne a včas splácala uvedený úver. Teda ak tých 33 % rozdelíme na jednotlivé roky dospejeme k úroku 6,6 % ročne čo sa zmestí aj do úverového rámca publikovaného národnou bankou. V zmysle zákona ustálenej judikatúry neprimerané a v rozpore s dobrými mravmi sú také úroky, ktoré v podstatnej miere prevyšujú úroky obvykle poskytované obchodnými bankami na finančnom trhu. Takýmto podstatným navýšením nemožno považovať navýšenie o 1 alebo 2 % od priemeru, ale môže ísť o navýšenie o 20 a viac percent. Teda v tomto prípade nemožno hovoriť o podstatne navýšenom úroku. Pokiaľ by brali aj že je to pravda tak platí ustanovenie § 41 Občianskeho zákonníka v zmysle ktorého aj keď je neplatná časť zmluvy neznamená to automaticky neplatnosť celej zmluvy. Taktiež žalobkyňa do dnešného dňa uhradza jednotlivé úvery čím opakovane uznáva právny dôvod a výšku záväzkov. Žalobkyňa ďalej uvádza neprimerané zabezpečenie úverov. Tu si treba položiť otázku čo sa považuje pod neprimeraným zvýšením. Podľa nás tu mal zákonodarca na mysli situácie keď pre dlh napríklad 2.000,- eur dôjde k pochybnej dražbe a dlžník zostane bez strechy nad hlavou a nehnuteľnosť má hodnotu rádovo v desiatkach tisícoch eur. V tomto prípade však celková hodnota poskytnutých úverov žalobkyne predstavuje sumu cca 16.000,- eur, zatiaľ čo nehnuteľnosť bola ocenená na sumu 14.300,- eur, a to znaleckým posudkom z roku 2015 už po vykonaní rekonštrukcií, teda predpokladáme, že po rekonštrukciách sa hodnota navýšila. Z toho je zrejmé, že ak by sa dobrovoľná dražba realizovala predpokladaný výtazok by ani nepostačoval na úhradu istiny resp. celého zabezpečovaného dlhu.

8. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa ust. § 497 Obchodného zákonníka a § 52 ods. 1, 2, 3, 4, § 54 ods. 2 a § 39 všetko Občianskeho zákonníka, keď uviedol, že na základe Zmluvy o poskytnutí úveru „V. K.“ č. N. XXXXX-XX zo dňa 22.7.2004 spoločnosť Y., C..R.. ako veriteľ poskytol žalobkyne ako dlžníkovi pôžičku vo výške 100.000,- Sk, s výškou splátky 2.230,- Sk pri počte 60 splátok. Výška úrokovej sadzby bola stanovená na 8,90 % ročne.

V ten istý deň bola podpísaná Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. B. XXXXX-XX, na základe ktorej bolo zriadené záložné právo v prospech veriteľa na predmet zálohu, ktorým sú nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne zapísané na liste vlastníctva č. XXX vedenom Okresným úradom R., katastrálne územie N., obec N..

Na základe Zmluvy o poskytnutí úveru „Q. K.“ č. N. XXXXX-XX zo dňa 13.5.2005 pôvodne žalovaný Y.L., C..R.. ako veriteľ poskytol žalobkyne pôžičku vo výške 130.000,- Sk, pričom prvá splátka vrátane dohodnutého úroku bola splatná dňa 20.6.2005 vo výške 2.880,- Sk s počtom splátok 60. Výška úrokovej sadzby bola stanovená na 8,90 % ročne. V ten istý deň bola medzi žalobkyňou a Y., C..R.. podpísaná Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. B. XXXXX-XX, na základe ktorej bolo zriadené záložné právo v prospech veriteľa na predmet zálohu, ktorým sú nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne.

9. Na základe Zmluvy o poskytnutí úveru „P.“ č. N. XXXXX-XX zo dňa 26.3.2007 spoločnosť Y. C..R.. poskytla žalobkyne pôžičku vo výške 140.000,- Sk, prvá splátka bola splatná 20.4.2007 vo výške 3.140,- Sk s počtom 60. Výška úrokovej sadzby bola stanovená na 9,60 % ročne. V ten istý deň bola uzavretá Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. B. XXXXX-XX, na základe ktorej bolo zriadené záložné právo v prospech veriteľa na predmet zálohu, ktorým sú nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne.

10. V danom prípade je podľa súdu prvej inštancie nesporné, a to vzhľadom na povahu účastníkov týchto zmlúv, že predmetný zmluvný vzťah je vzťahom spotrebiteľským, keďže pôvodný veriteľ ako dodávateľ pri uzatváraní zmluvy konal v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti a uzavrel predmetné zmluvy

so žalobkyňou, ktorá je fyzickou osobou - nepodnikateľom (čo vyplýva z označenia žalovaného v tejto zmluve identifikačnými znakmi typickými pre nepodnikateľa - menom, priezviskom, bydliskom, rodným číslom a číslom občianskeho preukazu). Zároveň ide i o spotrebiteľský úver podľa zákona o spotrebiteľských úveroch.

11. Žalobkyňa sa domáhala určenia neplatnosti vyššie uvedených zmlúv o úvere predovšetkým z dôvodu, že dohodnutá úroková sadzba je v rozpore s dobrými mravmi a preto je neplatná v zmysle § 39 OZ a keďže je to podstatná náležitosť zmluvy, zmluva ako taká je absolútne neplatná.

12. V zmluvách o úvere bola úroková sadzba dohodnutá vo výške 8,9 % ročne, resp. 9,60 % ročne.

13. Úroky za poskytovanie peňažných prostriedkov podliehajú súdnej kontrole vo svetle princípu dobrých mravov (§ 39 Občianskeho zákonníka). Doterajšia judikatúra súdov nespochybnila, že neprímerané úroky sú v rozpore s pravidlami správania sa, ktoré sú v spoločnosti v prevažnej miere uznávané a predstavujú základný hodnotový poriadok. Cena plnenia tak teda nie je vyňatá zo súdnej kontroly, pokiaľ ide o rozsah jej primeranosti a ani kontroly podľa generálnej klauzuly (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Neprimeranou a preto odporujúcou dobrým mravom je taká výška úrokov, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v dobe dojednania obvyklú určenú najmä s prihliadnutím k najvyšším úrokovým sadzbám uplatňovaným bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek. Pri nebankových subjektoch, ktoré sú taktiež súčasťou finančného trhu sa vzhľadom na vyššiu mieru rizika vo všeobecnosti dajú akceptovať vyššie úroky, rozhodne nie však viac ako o 100 % oproti priemeru bánk. Výška zmluvných úrokov, pokiaľ tieto úroky prevýšia priemer úrokov na trhu pri porovnateľnom úvere o viac ako 100 % je neprijateľná a odporuje dobrým mravom. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 19Co/312/2015 zo dňa 24.5.2016.

14. Vychádzajúc zo štatistických údajov zverejnených na webovej stránke X. L. R. boli priemerné úrokové sadzby pri úveroch (spotrebiteľské a iné úvery) so začiatočnou fixáciou úrokovej sadzby od 1 do 5 rokov v júli 2004, máji 2005 a marci 2007 kedy boli predmetné zmluvy uzavreté, v sadzbe 8,10 %, 7,40 % a 6,24 %. Úroková sadzba predmetných úverov nie je podľa súdu prvej inštancie podstatne vyššia ako boli priemerné úrokové sadzby, preto sa súd nestotožnil s tvrdením žalobkyne, že by malo ísť o úžeru a úrokové sadzby by boli v rozpore s dobrými mravmi.

15. Súd prvej inštancie sa stotožnil s tvrdeniami žalovaných, a síce uvedené úverové zmluvy uzavrela so žalobkyňou banka - pôvodný veriteľ Y., C..R., ktorá je pod dozorom a dohľadom X.K. L. R. K.. Súd prvej inštancie nezistil, že by uvedené úverové zmluvy obsahovali neprijateľné podmienky, pričom treba poukázať i na skutočnosť, že aj prípadné vyhlásenie niektorej zmluvnej podmienky za neplatnú nemá za následok neplatnosť zmluvy ako celku, ale len konkrétneho zmluvného ustanovenia. V konaní nebolo ani preukázané, že by boli porušené dobré mravy výškou úrokovej sadzby, ako to namietala žalobkyňa, a ani to, že by žalobkyňa konala v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok alebo že by bola bankou uvedená do omylu. Zriadenie záložného práva patrí medzi legitímny zabezpečovací inštitút, ktorým banka zabezpečila svoje nároky voči žalobkyňi pre prípad, že by táto neplnila svoje záväzky. Súd nezistil, že by zabezpečenie pohľadávok banky bolo v zjavnom nepomere k hodnote zálohu tak, ako to tvrdila žalobkyňa. Ako uviedol žalovaný, celková hodnota poskytnutých úverov žalobkyňi predstavuje sumu cca 16.000,- eur, zatiaľ čo nehnuteľnosť bola ocenená na sumu 14.300,- eur, a to znaleckým posudkom z roku 2015. Vzhľadom na uvedené skutočnosti súd žalobu ako nedôvodnú zamietol.

16. O trovách konania rozhodol okresný súd v súlade s § 257 CSP. Zo slovného znenia uvedeného zákonného ustanovenia vyplýva, že ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnuť k zvláštnostiam jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprímeranej tvrdosti. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Ustanovenie § 257 CSP preto nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnej strane konania; vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa je potrebné prihliadať v prvom rade k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom všetkých strán konania a je potrebné vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale je nutné zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia najmä na majetkové pomery oprávneného účastníka. Významnými z hľadiska aplikácie § 257 CSP sú

tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku (práva) na súde, postoj účastníkov v priebehu konania. Použitie tohto ustanovenia musí zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať vždy výnimočný charakter (porovnaj uz. KS PO sp. zn. 21Co/127/2016 zo dňa 30.8.2016).

17. V danom prípade je žalobkyňa starobná dôchodkyňa - vdova, a súd prvej inštancie mal listinami doloženými žalobkyňou preukázaný jej nízky príjem (297,20 eur mesačne) ako aj veľmi zlý zdravotný stav. Práve tieto okolnosti, s prihliadnutím aj na charakter sporu, kde žalobkyňa vystupuje ako spotrebiteľ, okresný súd považoval za dôvody hodné osobitného zreteľa odôvodňujúce aplikáciu ustanovenia § 257 Civilného sporového poriadku.

18. Proti tomuto rozsudku, a to proti výroku I., ktorým súd prvej inštancie rozhodol vo veci samej tak, že žalobu zamietol podala žalobkyňa včas odvolanie, ktoré odôvodnila s poukazom na ust. § 365 ods. 1 písm. f/ a h/ CSP. V podanom odvolaní uviedla, že má za to, že existuje naliehavý právny záujem z jej strany na podanej žalobe, nakoľko od rozhodnutia súdu o petite žaloby závisí ďalšie trvanie dražby nehnuteľností, ktoré sú obydliím žalobkyne. Je nepochybne, že finančné prostriedky z úverových zdrojov jej boli poskytnuté pri úrokovej sadzbe 50 % vyššej, než bola priemerná úroková sadzba z úverov v rozhodujúcom období, čo podľa žalobkyne potvrdzuje aj vyjadrenie žalovaného v 2/ rade.

19. Sporným podľa žalobkyne je to, že súd prvej inštancie sa nezoberal skutočnosťou, že žalobkyňa uzatvorila predmetné zmluvy v tiesni, v čase krátko po smrti manžela, kedy bola rozrušená a zároveň finančne závislá. Na základe uvedeného mala žalobkyňa za to, že zmluvy sú absolútne neplatnými právnymi úkonmi, nakoľko úvery považuje za poskytnuté, za neprimerané protiplnenie pri zneužití tiesne alebo ľahkovážnosti spotrebiteľa. V tomto smere poukázala na rozhodnutie Krajského súdu v Prešove vo veci sp. zn. 3Co/3/2011, podľa ktorého tzv. civilnoprávna úžera je absolútne neplatná pre rozpor s dobrými mravmi. Ďalej krajský súd uviedol, že ak by nešlo o nadvládu veriteľa nad spotrebiteľom, boli by akceptované aj vyššie úroky, pričom zohľadníť sa vždy musia osobitosti prípadu.

20. V čase uzatvorenia zmlúv o úvere bola civilnoprávna úžera explicitne upravená, a to zákonom č. 106/2014 Z. z., ktorý s účinnosťou od 1.6.2014 novelizoval Občiansky zákonník, keď zaviedol úžeru, a to v ust. § 39a s tým, že platnosť a účinnosť tohto ustanovenia pôsobí aj retroaktívne (§ 879 ROZ).

21. Poukazujúc na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR vo veci 21Cdo/1484/04 je podľa žalobkyne v danom prípade neprehliadnuteľná skutočnosť, že právny predchodca žalovaných postupoval nedbanlivo, ak si dostatočne neoveril životné náklady, dlhy a celkovú bonitu spotrebiteľa úverovej zmluvy. Žalovaní vôbec neskúmali výdavky žalobkyne a či jej príjem je dostatočný na pokrytie všetkých výdavkov, vrátane výdavkov na splácanie úveru a využili jej tieseň z dôvodu, že je vlastníčkou nehnuteľnosti, ktorá môže byť predmetom dražby. Keby nebolo nepriaznivých životných okolností daných v čase podpísania napadnutých zmlúv, v dôsledku ktorých nemala peniaze na zaplatenie najzákladnejších životných potrieb, k ich podpísaniu by nikdy žalobkyňa nepristúpila. Podľa žalobkyne sa súd prvej inštancie v odôvodnení vysporiadal len s jej argumentáciou ohľadom rozporu s dobrými mravmi z dôvodu výšky úrokovej sadzby, avšak nezaoberal sa argumentáciou žalobkyne ohľadom napadnutia absolútnej neplatnosti napadnutých zmlúv, že boli z jej strany uzavreté v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok.

22. Z uvedených dôvodov žalobkyňa v rámci svojho odvolacieho návrhu žiadala, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vrátil vec konajúcemu súdu na nové rozhodnutie a priznal jej náhradu trov prvostupňového aj odvolacieho konania v plnom rozsahu.

23. Žalovaní vo svojom spoločnom vyjadrení k odvolaniu žalobkyne uviedli, že žalovaný v 1/ rade nie je pasívne vecne legitimovaným subjektom v tomto konaní, keď nie je stranou ani jednej zo zmlúv určenie neplatnosti, ktorých sa žalobkyňa domáha svojou žalobou.

24. Podľa žalovaných prvostupňový súd v rozsudku podrobne odôvodnil prečo nie je možné úroky dojednané v jednotlivých úverových zmluvách považovať za neprimerane vysoké.

25. K otázke posudzovania schopnosti žalobkyne splácať úvery, o poskytnutie ktorých právneho predchodcu žalovaného v 2/ rade, ktorým bola Y. Ú. L., C..R.. sama požiadala, ktoré prijala a ktoré následne aj celé použila na uspokojenie svojich potrieb, je v prípade akýchkoľvek pochybností o

správnosti postupu tohto subjektu potrebné subsumovať tento postup pod právne normy platné v čase uzatvárania jednotlivých zmlúv. Žalovaní boli presvedčení, že Y. Ú. L., C..R.. pri uzatváraní zmlúv postupovala striktné v súlade s vtedy platným objektívnym právom.

26. Žalovaní nemôžu akceptovať ani tvrdenia žalobkyne o tom, že zmluvy uzatvorila v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, keď z formulácie ust. § 49 OZ je zrejmé, že pre neplatnosť zmluvy musia byť kumulatívne splnené obe podmienky, t.j. existencie tiesne ako aj existencia nápadne nevýhodných podmienok. Za tieseň podľa žalovaných pri uzatváraní štandardnej úverovej zmluvy nie je možné považovať prechodný nedostatok finančných prostriedkov dlžníka. Z vnútornej logiky úverového zmluvného vzťahu vyplýva, že dlžníkom sa vždy stáva subjekt, ktorý na uspokojenie niektorej zo svojich životných potrieb prechodne nemá vlastné finančné prostriedky. V prípade, ak sme si osvojili túto argumentáciu žalobkyne každú jednotlivú úverovú zmluvu by bolo možné považovať za zmluvu uzavretú v tiesni, nakoľko každá je uzatváraná osobou, ktorá nemá dostatok finančných prostriedkov.

27. Rovnako podľa žalovaných nemožno hovoriť ani o tom, že tieto úvery boli poskytnuté pri existencii nápadne nevýhodných podmienok, keď ich podmienky poskytnutia zabezpečenia boli dohodnuté právnym predchodcom žalovaného v 2/ rade, ktorým bola Y. Ú. L., C..R.. a žalobkyňou, pričom boli absolútne štandardné a ich obsah bol v súlade s vtedy platným objektívnym právom. Zmluvy neobsahovali žiadne podmienky, ktoré by bolo možné vyhodnotiť za neprimerané a z toho dôvodu aj za neplatné.

28. Na základe uvedeného žalovaní žiadali, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu potvrdil.

29. Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k vyjadreniu žalovaných k jej odvolaniu zotrvala na svojich dôvodov uvedených v odvolaní s tým, že žalovaný v 2/ rade je právnym nástupcom dražobníka, ktorý začal realizovať výkon záložného práva, ktorého predmetom sú nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne a ktoré sú jej obydliím. Poukazujúc na uvedené preto žalobkyňa trvala na svojom odvolacom návrhu.

30. K uvedenému žalovaní svoje vyjadrenie nepodali.

31. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) zistil, že odvolanie podala v zákonnej lehote strana v spore, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané podľa § 359 a § 262 ods. 1 CSP, že spíňa popri všeobecných náležitostiach v rozsahu § 127 ods. 1 CSP aj náležitosti podľa § 363 CSP. Z uvedených dôvodov vykonal preskúmania zákonnosti napadnutého rozhodnutia a jemu predchádzajúceho konania.

32. Odvolací súd preskúmal vec v rozsahu podaného odvolania podľa § 379 a § 380 ods. 1, 2 CSP a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné v jeho zamietavom výroku ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdiť. Odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP, keď v danej veci nezistil dôvod k tomu, aby zopakoval alebo doplnil dokazovanie vykonané pred súdom prvej inštancie a nariadenie pojednávania nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem. Vychádzal zo skutkových zistení uvedených v konaní súdom prvej inštancie (§ 383 CSP).

33. Podľa § 470 ods. 1 CSP, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

34. Podľa § 470 ods. 2 prvej vety CSP, právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

35. Počnúc od 1.7.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ktorý zrušil dovtedy platný zákon č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov Občiansky súdny poriadok. Keďže v zmysle vyššie citovaného zákonného ust. § 470 ods. 1 CSP platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti (ak nie je ustanovené inak), je potrebné na danú právnú vec aplikovať právnú úpravu zákona č. 160/2015 Z. z.

36. Za aplikácie § 380 ods. 2 CSP preto posudzoval odvolací súd z úradnej povinnosti či konanie pred súdom prvej inštancie nie je zaťažené vadou/vadami, ktorá/ktoré sa týka/týkajú procesných podmienok. Posúdenie procesného postupu súdu prvej inštancie v konaní, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci a ktorý zistil odvolací súd preskúmaním predloženého súdneho spisu, odvolací súd uvádza, že v konaní nezistil procesné vady zakladajúce dôvody pre zrušenie rozhodnutia podľa § 389 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. Vychádzajúc z obsahu súdneho spisu odvolací súd uvádza, že súd prvej inštancie dodržal v konaní procesné predpisy upravujúce procesný postup o povinnom poučení strany v spore o procesných právach a o procesných povinnostiach, o predvolávaní na nariadené pojednávania za účelom prejednávania veci, pre vykonávanie dokazovania a procesný postup pred skončením dokazovania. Postupom súdu prvej inštancie nedošlo k takému nesprávnemu postupu, ktorý by znemožnil stranám uskutočňovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

37. Preskúmaním obsahu spisu odvolací súd zistil, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie dostatočným spôsobom, zaoberal sa tvrdeniami a dôkazmi stranám v spore, dôkazy vyhodnotil v súlade so zásadami podľa § 191 CSP a zo zisteného skutkového stavu nevyvodil správny právny záver, keď sa v rozhodnutí zaoberal vecou samou, ale túto žalobu mal podľa odvolacieho súdu ako procesne neprípustnú zamietnuť.

38. Z vykonaného dokazovania je nesporné a nenamietali to ani procesné strany, že medzi žalobkyňou ako dlžníčkou a Y. Ú. L., C..R.. ako veriteľom boli uzatvorené zmluvy, ktorých určenia neplatnosti sa žalobkyňa domáhala petitom návrhu. Predmetom tohto konania bolo teda určenie neplatnosti zmlúv, t.j. určenie neplatnosti právneho úkonu, teda právnej skutočnosti, pričom určenia právnej skutočnosti sa žalobou možno domáhať iba v prípade, ak to vyplýva z osobitného prepisu. Zo žiadneho právneho predpisu explicitne nevyplýva možnosť domáhať sa určenia neplatnosti zmluvy o poskytnutí úveru, alebo zmluvy o zriadení záložného práva, a preto podaná žaloba je procesne neprípustná a z tohto dôvodu ju mal pre uvedený dôvod súd prvej inštancie bez toho, aby vykonal dokazovanie ohľadom skutkových dôvodov, pre ktoré sa žalobkyňa domáhala určiť neplatnosť týchto úkonov zamietnuť. Vzhľadom k dôvodu zamietnutia žaloby nie je potrebné sa z hmotnoprávneho hľadiska zaoberať ani obsahom zmlúv, ich prípadnou platnosťou alebo neplatnosťou, pasívnou legitimáciou, dôvodmi neplatnosti a rovnako tak ani otázka naliehavého právneho záujmu, tak ako to nadbytočne vykonal súd prvej inštancie. Otázku naliehavého právneho záujmu je potrebné skúmať a tento preukazovať pri žalobe o určení či tu právo je, alebo nie je pokiaľ naliehavý právny záujem nevyplýva z osobitného predpisu. Podaná žaloba je však žalobou o určenie právnej skutočnosti, kde nie je potrebné naliehavý právny záujem preukazovať, ani skúmať, ale je nevyhnutné aby možnosť podania takejto žaloby vyplývala z právneho predpisu, čo v danom prípade splnené nebolo. Vzhľadom k tomu, že žaloba je procesne neprípustná bolo postačujúce vykonanie dokazovania oboznámením s obsahom zmlúv, o ktorých neplatnosť sa jednalo, a to len za účelom zistenia o aký právny úkon sa jedná a či naň nie je možné aplikovať niektoré z ustanovení právneho poriadku, podľa ktorého by bolo možné neplatnosť tohto právneho úkonu určiť súdnym rozhodnutím. Súd prvej inštancie by tak bezo sporu dospel k záveru, že možnosť domáhať sa určenia neplatnosti uvedených zmlúv nevyplýva zo žiadneho osobitného prepisu, a preto by ani nevykonával akékoľvek ďalšie dokazovanie, či už výsluchom žalobkyne alebo listinnými dôkazmi, keďže týmito by nebolo možné zvrátiť okolnosť, že žiaden právny predpis neumožňuje domáhať sa neplatnosti takýchto zmlúv. Preto bolo vykonávanie akéhokoľvek ďalšieho dokazovania súdom prvej inštancie zbytočné, neúčelné a nehospodárne a súd prvej inštancie nepostupoval správne, keď ďalšie dokazovanie vykonal.

39. Tak ako to odvolací súd uviedol vyššie, je v zmysle § 137 písm. d/ CSP žaloba žalobkyne proti žalovaným o určenie neplatnosti zmlúv o poskytnutí úveru a zriadení záložného práva je procesne neprípustná. Žalobkyňa odôvodňuje podľa § 137 CSP naliehavý právny záujem pre určovací žalobu v zmysle § 137 písm. c/ CSP (pred tým § 80 písm. c/ O.s.p.), pričom v zmysle citovaného ustanovenia považuje súdna prax za určovací žalobu aj žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu.

40. Právne skutočnosti sú rozhodujúce podmienky alebo predpoklady pre vznik zmeny, alebo zánik právnych vzťahov, ktoré sú stanovené právnou normou. Podľa toho či sú prejavom vôle ľudí, alebo vznikajú nezávisle od ich vôle delíme právne skutočnosti na subjektívne a objektívne právne skutočnosti. Medzi objektívne právne skutočnosti zaraďujeme právne udalosti, čo sú prírodné a spoločenské javy mimo ľudského správania (napr. zničenie knihy pri požiari), a právne domnienky a fikcie (napr. prezumpcia neviny, prezumpcia znalosti práva). Subjektívne právne skutočnosti môžu byť konštitutívne

- rozhodnutie súdu (to je také rozhodnutie, ktoré zakladá nové práva a povinnosti), vytvorenie veci alebo diela, alebo právne relevantný úkon. Právne relevantné úkony sa potom delia na právne (napr. podpis zmluvy) a protiprávne úkony. Pri protiprávných úkonoch rozlišujeme či šlo o zavinené (tzv. delikty) alebo nezavinené protiprávne konanie. Ku vzniku právneho vzťahu je potrebné aby nastala určitá skutočnosť, ktorá je v právnej norme predpokladaná. Predvída ju hypotéza právnej normy. Takáto podmienka sa nazýva právna skutočnosť. Právnymi skutočnosťami závislými od vôle osôb sú právne úkony a protiprávne úkony. Právny úkon je prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú (§ 34 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Prejav vôle sa môže urobiť konaním alebo opomenutím, môže sa stať výslovne alebo iným spôsobom nevzbudzujúci pochybnosti o tom, čo chcel účastník prejavíť. Právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nie len podľa ich jazykového vyjadrenia, ale najmä tiež podľa vôle toho, kto právny úkon urobil, ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom. Právne úkony vyjadrené inak než slovami sa vykladajú podľa toho, čo spôsob ich vyjadrenia obvyklé znamená. Pri tom sa prihliada na vôľu toho, kto právny úkon urobil a chráni sa dobromyseľnosť toho, komu bol právny úkon určený. Nie každý prejav vôle je právnym úkonom. Podmienkou, aby bol prejav vôle právnym úkonom je, aby právne predpisy s takýmto prejavom spájali právne následky. Typickým dvojstranným právnym úkonom je zmluva (dohoda). Právne úkony sa môžu deliť aj podľa toho, či k ich platnosti je nevyhnutné dodržanie určitej formy (napr. písomnej formy) na formálne a neformálne právne úkony.

41. S účinnosťou od 1.7.2016 Civilný sporový poriadok zakotvil v § 137 demonštratívny výpočet rôznych druhov žalôb, pričom vychádzal nielen z kritéria členenia žalobného návrhu (petitu), ale aj rozlišovania právneho dôvodu tvrdeného práva. Význam ust. § 137 CSP je predovšetkým normatívny a spočíva v tom, že vymedzuje podmienky prípustnosti pre niektoré druhy žalôb. Pojmy obsah žaloby a žalobný návrh (petit) nie sú totožné a obsah žaloby je pojmovo širší ako žalobný návrh (petit) a zahŕňa aj opísanie rozhodujúcich skutkových tvrdení žalobcu (§ 132 CSP). V § 137 písm. c/ CSP je upravená určovacia žaloba, pri ktorej znie petit žaloby na určenie, či tu právo je alebo či tu právo nie je (do 30.6.2016 § 80 písm. c/ O.s.p. rozlišoval medzi určením (ne)existencie práva alebo právneho vzťahu; uvedené rozlíšenie však nemalo vecný význam a oba použité pojmy mali rovnaký obsah). Formuláciu petitu na určenie či tu právo je alebo nie je, je potrebné vykonať tak, aby bolo zrejmé, že súd má určiť aktuálny právny stav. Platí, že rozsudok určuje (ne)existenciu práva ku dňu jeho vyhlásenia (§ 217 ods. 1 CSP). Podmienkou určovacej žaloby podľa § 137 písm. c/ CSP je, že na žalobe musí byť daný naliehavý právny záujem, ktorý nie je potrebné preukazovať v prípade, ak tento záujem vyplýva z osobitného predpisu. V § 137 písm. d/ CSP je upravená žaloba o určenie právnej skutočnosti ako druh žaloby, ktorá nebola do 30.6.2016 v Občianskom súdnom poriadku samostatne upravená. Zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami (§ 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Určenie právnej skutočnosti odporuje vo svojej podstate v zásade, že súd ma určiť aktuálny právny stav (§ 217 ods. 1 CSP). Zákonou procesnou podmienkou žaloby o určenie právnej skutočnosti je, že určenie právnej skutočnosti vyplýva z osobitného predpisu.

42. V týchto intenciách považuje odvolací súd žalobu žalobkyne proti žalovaným o určenie neplatnosti zmlúv o poskytnutí úveru a o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam za žalobu podľa § 137 písm. d/ CSP o určenie právnej skutočnosti. Možnosť domáhať sa určenia tejto skutočnosti, t.j. domáhať sa určenia neplatnosti úverových zmlúv a zmlúv o zriadení záložného práva nevyplýva z osobitného predpisu. Pod osobitným predpisom je potrebné v danej veci rozumieť predovšetkým základný súkromnoprávny predpis hmotného práva, ktorým sa upravuje právny vzťah medzi žalobkyňou a žalovanými. Občiansky zákonník a ani špeciálny zákonník k Občianskemu zákonníku (ide o občianskoprávny vzťah takže právny vzťah účastníkov sa bude riadiť predpismi Občianskeho práva) nepripúšťajú možnosť domáhať sa takejto určovacej žaloby. V prejednávanej veci by prichádzalo v úvahu vzhľadom na vyššie uvedený občianskoprávny vzťah, ktorý je zároveň vzťahom spotrebiteľským v prípade, ak by to mala byť žaloba v zmysle § 137 písm. d/ CSP o určenie, že niektorá zo zmluvných podmienok v týchto zmluvách o poskytnutí úveru alebo o zriadení záložného práva je neprijateľnou zmluvnou podmienkou v zmysle § 53a a nasl. Občianskeho zákonníka s tým však, že súd v prípade takto nesprávne formulovaného petitu, ako to bolo u žalobkyne, nemôže pokračovať, ak je z obsahu žaloby zrejmé, čoho sa týka a čo sleduje, nakoľko súd je viazaný obsahom žalobného petitu a nie jeho formuláciou. V zmysle § 137 písm. c/ CSP by sa žalobkyňa mohla domáhať, že právo žalovaných vyplývajúce zo zmlúv o poskytnutí úveru a zriadení záložného práva neexistuje, nakoľko táto zmluva je neplatná tak ako to žalobkyňa v návrhu, konaní samom a aj v podanom odvolaní dôvodila v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka.

43. V intenciách v ustanoveniach v § 129 ods. 1, 2 CSP ako procesného predpisu je odvolací súd toho názoru, že žaloba žalobkyne obsahuje všeobecné náležitosti podania vo veci samej (§ 127 ods. 1 CSP) a žaloby, najmä § 132 ods. 1 CSP, pretože žaloba a jej obsah nevzbudzujú pochybnosti o prejavenej vôle žalobkyne, tvrdenia žalobkyne súvisia s vecou a vzájomne si neodporujú, strany sporu sú riadne označené a identifikovateľné. Žaloba žalobkyne je teda podľa obsahu určitá a zrozumiteľná. Postup súdu prvej inštancie podľa § 129 ods. 1, 2 CSP by preto neprichádzal v danom spore do úvahy a pokiaľ súd prvej inštancie pri svojich prvotných úkonoch v rámci prípravy nezistil dôvod na takýto postup, boli jeho zistenia správne. Petit žaloby zodpovedá tvrdeniam žalobkyne v žalobe. Za tejto procesnej situácie nie je zákonný dôvod zasahovať do obsahu žalobného návrhu, pretože jeho formulácia smeruje jednoznačne k určaniu neplatnosti právnych úkonov ako žaloby podanej podľa § 137 písm. d/ CSP. Ani procesné posúdenie podanej žaloby, ako žaloby, podanej podľa § 137 písm. d/ CSP, ktoré žalobkyňa uviedla v žalobe, resp. svojej následnej argumentácii, nie je dôvodom na zásah súdu do formulácie žaloby podľa predstavy žalobkyne, pretože obsah dispozície žalobkyne tento zásah neumožňuje a musel by byť hodnotený ako neprípustný nad rámec možnej právomoci súdu. Napokon žalobkyňa bola od počiatku v konaní zastúpená advokátkou.

44. Odvolací súd teda konštatuje, že v odvolacom konaní nezistil žiaden dôvod na iné posúdenie skutkových záverov súdu prvej inštancie, kde však súd prvej inštancie nad rámec predmetu konania vykonal dokazovanie, nakoľko neboli splnené podmienky uvedené v § 137 písm. d/ CSP. Rozsudok súdu prvej inštancie je však vo výroku vecne správny.

45. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a žalovaným ako úspešnej strane sporu priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie podľa § 262 ods. 2 samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník za dodržania zásad podľa § 251 CSP. Odvolací súd na rozdiel od okresného súdu v prvoinštančnom konaní nezistil dôvod na aplikáciu § 257 CSP, t.j. dôvodov hodných osobitného zreteľa v odvolacom konaní, nakoľko žalobkyňa podala procesne neprípustnú žalobu a rovnako pre uvedený dôvod nebola ani v odvolacom konaní úspešná. Samotná okolnosť, že žalobkyňa je vdova s nízkym príjmom a zlým zdravotným stavom nespĺňa zákonné kritérium na aplikáciu § 257 CSP, kedy žalobný návrh napokon nebol zamietnutý pre vecne posúdenie nároku, ale tak ako to uviedol odvolací súd výlučne z dôvodu procesnej neprípustnosti takejto žaloby v prejednávanej veci.

46. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh - § 428 CSP).